

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแม่สีธรรมชาติในวิถีผ้าพื้นบ้านภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการประมวลองค์ความรู้แม่สีธรรมชาติ น้ำเงิน แดง เหลือง ดำ และนำไปสู่การปฏิบัติการฟื้นฟูสีธรรมชาติขึ้นใหม่อีกครั้งในภาคใต้ ซึ่งขาดช่วงไปอย่างน้อยหนึ่งชั่วอายุคน กระทั่งเกือบจะหมดผู้รู้ หหมดผ้าดั้งเดิมให้ทำการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการตามร่องรอยเพื่อสืบสาวภูมิปัญญาและอ่านเรื่องราวที่บันทึกบนผ้าดั้งเดิมที่ค้นพบ รวมทั้งการระดมภูมิปัญญาแม่สีธรรมชาติในวิถีผ้าพื้นบ้าน ๔ ภูมิภาค แล้วทำการประมวลเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นให้ช่างทอผ้านำไปทดลองทำ ด้วยตนเอง

การค้นพบ ครามย่าน ครามเหล็กขูด และครามถั่ว พืชให้สีน้ำเงิน ๓ สายพันธุ์ สีแดงจากหินแดง สีเหลืองจากเปลือกต้นมะพุด ขมิ้นชัน ย่านผ้าร้ายห่อทอง และย่านมันแดง และสีดำจากใบครุระ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความหลากหลายของพืชให้สีตามลักษณะภูมิศาสตร์เขตทุ่งนา ภูเขา และทะเล อันอุดมสมบูรณ์ในท้องถิ่นภาคใต้ นำไปสู่การพัฒนาผ้าพื้นบ้านเอกลักษณ์สีธรรมชาติตามภูมิศาสตร์เฉพาะถิ่น อย่างสอดคล้องกับภูมิปัญญาและเทคนิคการทอผ้าพื้นบ้านเฉพาะกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ในเชิงการตลาด

ผลกระทบจากโครงการที่สำคัญ คือ กระบวนการศึกษาและเรียนรู้จากการปฏิบัติของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่มในการค้นพบสีธรรมชาติจากพืชพันธุ์ในท้องถิ่น และเทคนิควิธีการย้อมนับเป็นการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองอย่างไม่มีข้อจำกัด และการใช้องค์ความรู้แม่สีธรรมชาติในวิถีผ้าพื้นบ้านริเริ่มในการคลี่คลาย จะเป็นหนทางไปสู่การบ่งบอกถึงวิถีวัฒนธรรมผ้าพื้นบ้านภาคใต้ได้อย่างชัดเจน